

Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut

Kaavin, Lapinlahden, Rautavaaran, Siilinjärven ja Tuusniemen ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue

VALVONTASUUNNITELMAN 2024 TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

SISÄLTÖ:

1.	Johdanto	3
2.	Yhteistoiminta-alue ja valvontakohteet	3
3.	Terveysvalvonnan valvontasuunnitelman toteutuminen	4
3.1	Elintarvikevalvonta	4
3.2	Terveydensuojelulain mukainen valvonta	8
3.3	Tupakkalain mukainen valvonta ja nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta.....	10
3.4	Muut terveysvalvonnan tehtävät	11
3.5	Valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten toteutuma	15
4.	Eläinlääkintähuollon suunnitelman toteutuminen	15
4.1	Eläinten hyvinvoinnin ja terveyden valvonta	15
4.2	Eläinlääkäripalvelut	17
5.	Toimintatuotot	19
6.	Henkilövoimavarat ja niiden riittävyys.....	20

1. Johdanto

Kaavin, Lapinlahden, Rautavaaran, Siilinjärven ja Tuusniemen kuntien muodostama ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen vuoden 2024 valvontasuunnitelma hyväksyttiin ympäristöterveyslautakunnassa 19.12.2023 (§ 21). Tässä raportissa arvioidaan yhteistoiminta-alueen vuoden 2024 valvonnan toteutumista.

2. Yhteistoiminta-alue ja valvontakohteet

Taulukko 1: Yhteistoiminta-alueen asukasmäärä kunnittain vuonna 2024 (tilanne 3.2.2025)

Kunta	Asukasmäärä (henkilöä)
Siilinjärvi (isäntäkunta)	21290
Lapinlahti	8975
Kaavi	2628
Tuusniemi	2313
Rautavaara	1424
Yhteensä	36630

Taulukko 2: Vuoden 2024 valvontakohteiden määrä valvontalajeittain

Valvontalaji	Valvontakohteiden määrä*
Elintarvikevalvonta	263
Maidontuotantotilat	141
Terveystarkastuksen valvonta	241
Tupakkalain valvonta	41
Nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta	25
Yhteensä	711

*) valvontasuunnitelman 2024 liite A:n mukaisesti

Terveysvalvonnassa on ollut käytössä helmikuusta 2019 lähtien VATI – ympäristöterveydenhuollon yhteinen valvontatietojärjestelmäohjelma, johon viranhaltijat syöttävät valvontakohde- ja valvontatiedot. Tietojärjestelmää on kehitetty valtakunnallisesti edelleen vuoden 2024 aikana. VATI- tietojärjestelmässä tiedot siirtyvät suoraan valtakunnallisiin tietoihin.

Siilinjärven ympäristöterveyspalveluiden toimistotilat sijaitsevat Toivalan Lentokapteenissa. Siilinjärven ympäristöterveyspalveluilla on käytössä vakiintuneet etätyökäytännöt ja työskentely on mahdollista myös Siilinjärven kunnan muissa toimitiloissa.

Syksyllä 2022 saatiin täyttää vakinaisesti pitkään täyttämättä ollut terveystarkastajan virka. Viran täyttämällä on ollut positiivinen vaikutus siihen, että valvonnan toteutumisessa on vuonna 2024 päästy asetettuihin tavoitteisiin.

3. Terveysvalvonnan valvontasuunnitelman toteutuminen

Kunnan tulee arvioida valvontasuunnitelman toteutuminen vuosittain ja toimittaa valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi sekä toteutuneiden valvontatietojen raportointi aluehallintovirastolle kunkin vuoden maaliskuun loppuun mennessä, vuoden 2024 osalta alustavia tietoja on toivottu jo helmikuun 2025 loppuun mennessä. Aluehallintovirasto toimittaa toteumaraportin keskusvirastoille tarkastettuaan sen. Arviointi toteutetaan normaalisti sähköisen Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmän (VYHA) kautta. Vuoden 2024 raportointi tapahtuu kuitenkin erillisten kyseilyiden avulla valtakunnallisen VYHA järjestelmän uudistamisen takia.

Arviointi tulee Valtioneuvoston asetuksen kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta (665/2006) 8 §:n perusteella tehdä ainakin seuraavien tekijöiden osalta:

1. tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin;
2. tarkastusten kattavuus;
3. näytteiden määrä valvontakohdetyypeittäin sekä
4. valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen.

Kuntien valvontasuunnitelmien laatimisen ja toteutumisen arvioinnin ohjeena on käytetty Ympäristöterveydenhuollon yhteistä valtakunnallista valvontaohjelmaa vuosille 2020–2024 (Valvira, Ruokavirasto) sekä niiden toimialakohtaisia päivityksiä.

Arvioinnissa esitetään myös tarkastuksilla esiin tulleita epäkohtia valvontalajeittain sekä kunnan viranomaisen toimenpiteet näiden epäkohtien korjaamiseksi ja asioiden saattamiseksi määräystenmukaiselle tasolle.

3.1 Elintarvikevalvonta

Taulukko 3: Suunnitellut ja toteutuneet elintarvikevalvonnan tarkastukset vuonna 2024 kohdetyypeittäin

Kohdetyyppi	Kohteiden lkm*	Suunnitellut tarkastukset lkm	Toteutuneet tarkastukset lkm
Liha-alan laitokset	2	0	0
Kala-alan laitokset	3	10	8
Maitoalan laitokset	1	10	11
Muna-alan laitokset	1	0	1
Varastolaitos	2	2	2
Riistan käsittelytilat	3	0	0
Vilja- ja kasvisala	13	7	5

Elintarvikkeiden myynti	50	27	25
Elintarvikkeiden tarjoilu	138	90	92
Elintarvikkeiden kuljetus	8	6	1
Kontaktimateriaalitoiminta	3	1	1
Muut alkutuotannon valvontakohteet	66	1	1
Maidontuotantotilojen hygieniatarkastukset	141	25	24
Yhteensä, lkm	431	179	171
Valvontasuunnitelman toteutuminen 96 %			

*) Valvontasuunnitelma 2024

Elintarvikehuoneistojen suunnitelluista tarkastuksista tehtiin 96 %. Suunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia tehtiin 4 kpl. Suunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia ovat mm. asiakasyhteydenottoihin liittyvät tarkastukset.

Alueelta tuli vuoden aikana 5 ruokamyrkytyspäilyilmoitusta. Yhdestä niistä tehtiin RYMY-ilmoitus mutta tarkempien selvittelyjen perusteella kyseessä oli todennäköisesti käsien ja pintojen välityksellä levinnyt tartunta, mahdollisesti norovirus. Muut olivat pienempiä 1-2 henkilön sairastumisia ja niitä selviteltiin paikallisesti.

Valvonta-alueella tehtiin 1 elintarvikelain vastaiseen toimintaan liittyviä tutkintapyyntö vuonna 2024 joka vei runsaasti valvojen työaikaa. Tietoa tapauksen etenemisestä ei ole vielä saatu.

Tarkastamatta jääneet valvontakohteet kuten esim. osa elintarvikekuljetuksista siirrettiin tarkastettavaksi vuodelle 2025.

Valvontasuunnitelmassa painopisteenä olleet Oiva-rivit (taulukko sivu 6 - 7) huomioitiin tarkastustyössä.

Alkutuotannon tarkastukset omalla valvonta-alueella toteutuivat lähes valvontasuunnitelman mukaisesti (96 %) samoin laitosten valvonnan osalta (95 %). Kuopion kaupungille myytävä alkutuotannon valvonta toteutui yli suunnitellun (36 kpl, 120 %) ja laitosten valvonta toteutui suunnitelman mukaisesti (4 kpl, 100 %).

Tarkastukset on tehty pääsääntöisesti ilman ennakoilmoitusta ja silloin, kun valvontakohteessa on ollut toimintaa. Joitakin säännöllisen valvonnan tarkastuksia tehtiin sopimalla tarkastusaika etukäteen. Uuden toimipaikan ensimmäinen tarkastusaika sovitaan etukäteen.

Valvontasuunnitelman mukaiset elintarvikevalvonnan tarkastustiedot tallentuvat Ruokaviraston koordinoimaan Oiva-julkistamisjärjestelmään. Kohdekohtaiset elintarvikevalvonnan tiedot julkaistaan osoitteessa www.oivahymy.fi.

Taulukko 4: Siilinjärven, Itä-Suomen ja koko maan Oiva-tarkastuksen rivikohtainen arvosana / yleisarvosana jakauma arvosoitain.

	Siilinjärven ympäristö- terveyspalvelut	Itä-Suomi	Koko maa
 Oivallinen	91,4 % / 66,4 %	90,1 % / 55,0 %	85,6 % / 45,1 %
 Hyvä	7,6 % / 32,2 %	7,9 % / 33,4 %	11 % / 37,1 %
 Korjattavaa	1,0 % / 1,4 %	2,0 % / 11,4 %	3,3 % / 16,8 %
 Huono	0 %	0 %	0,1 % / 1 %

Vähiten puutteita esiintyi laitos- ja keskuskeittiöissä sekä hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa. Eniten puutteita ilmeni ravintoloissa ja kahviloissa. Vähäisempiä (B, hyvä) sekä vakavampia (C, korjattavaa) puutteita ilmeni lähinnä liittyen tilojen, pintojen ja välineiden puhtauden ja kunnossapidon, elintarvikkeista annettavien tietojen, elintarvikkeiden lämpötilojen hallinnan tai henkilökunnan toiminnan laiminlyönteihin.

Elintarviketurvallisuuden toimenpiteet kunnissa vuonna 2024:

Kehittämis- teema	Painopiste	2024	Ympäristöterveys- palveluiden osallis- tuminen 2024
Tiedolla johtaminen ja digitalisaatio	Valvonnan tulokset ohjaamaan valvontaa Jatkuu vuodesta 2022: 5.Lämpötilahallinta (Oiva-rivit IEH 6.2. ja 6.4.) 6. Jäljitettävyys (Oiva-rivit 16.1 ja 16.9) 7. Takaisinvedot (Oiva-rivi 16.6)	Painopisteiden 5.–7. yhteenveto: Laatii yhteenvedon, viestii tuloksista, osallistuu jatkosuunnitteluun: Ruokavirasto, avit, kunnat	Kyllä
	Valvojan työkalupakki Valvonnassa tarvittavan osaamisen kokoaminen valvojan työkalupakiksi, josta tieto on löydettävissä helposti ja ymmärrettävästi. Alustavia työkalupakin osa- alueita ovat virkamiehen vastuut ja vel-	Kunnat osallistuvat koulutuksiin, hyödyntää työkaluja valvontakäytännöissään.	Kyllä

	vollisuudet, pakkokeinojen käyttäminen, tiedon löytäminen ja hyödyntäminen, tarkastuksen toteuttaminen ml. etätarkastukset, vuorovaikutus ja valmentava ote sekä johtaminen – esimiehen vastuut ja velvollisuudet. Työkalunpakkiin lisätään osa-alueita tarpeen mukaan ja eri vuosina painotetaan ja kehitetään eri asioita.		
	Kohteet valvonnan piiriin Kehitetään toimintatapoja, jotta saadaan selkäläiset toimijat valvonnan piiriin, jotka sinne lakisääteisesti ja Ruokaviraston ohjeistuksen mukaan kuuluvat. Aktiivisten kohteiden ja kohdetoimintojen saattaminen ajan tasalle	Kunnat hyödyntävät tuloksia ja viestivät niistä toimijoille	Kyllä
Valmius ja kriisinhallinta	Pandemiavalmiuden kehittäminen -koronapandemian opit ympäristöterveydenhuollossa	Arvioi painopiste-työn onnistumista omalta osaltaan	Kyllä

*) Elintarvikkeiden vierasainevalvontaohjelmaan ja kasvinsuojeluainejäämien valvontaohjelmaan on osallistuttu Ruokavirastolta tulleiden näytteenottopyyntöjen mukaisesti.

3.2 Terveydensuojelulain mukainen valvonta

Taulukko 5: Terveydensuojeluvalvonnassa suunnitellut ja toteutuneet tarkastukset vuonna 2024 kohdetyypikohtaisesti

Valvontakohdetyyppe	Valvonta-kohteiden lkm	Suunnitellut tarkastukset	Toteutuneet tarkastukset
Kokoontuminen, julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot (lasten ja nuorten kohteet)	13	2	2
Majoitustoiminta, majoitushuoneistot	28	5	6
Liikunta ja virkistystoiminta + yleiset saunat	37	24	25
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset	31	13	13
Sosiaalihuollon palvelut (sisältäen päiväkodit)	59	23	20
Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneistot ja laitokset	18	3	2
Talousvettä toimittavat laitokset (vähintään 5000 käyttäjää tai yli 1000 m ³ /d) ja tukkuvesilaitokset	3	2	2
Talousvettä toimittavat laitokset (vähintään 50 mutta alle 5000 käyttäjää tai vähintään 10 mutta alle 1000 m ³ /d) tai muu asetuksen 1352/2015 mukainen kohde	40	24	24
Talousvettä toimittavat laitokset (alle 50 käyttäjää tai alle 10 m ³ /d) tai muu 401/2001 asetuksen mukainen kohde	12	5	5
Yhteensä	241	101	99
Valvontasuunnitelman toteutuminen 98 %			

Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset toteutuivat vuonna 2024 98 %.

Talousveden valvonnassa painopiste oli edellisten vuosien tapaan Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen talousveden laadusta ja valvonnasta sekä rakennusten vesilaitteistojen riskienhallinnasta 1352/2015 mukaisten valvontatutkimusohjelmien päivittäisessä asetuksen mukaisiksi. Vettä toimittavan laitoksen (EU-laitosten) riskienhallintasuunnitelman tekeminen yhteistyössä ympäristönsuojelun ja ELY-keskuksen kanssa.

Talousveden valvojat kokoustivat säännöllisesti ELY-keskusten, aluehallintoviraston ja kuntien välisten tilannekuvapalaverien muodossa.

Siilinjärvellä järjestettiin 19.9.24 Itä-Suomen talousvesivalvojien yhteistapaaminen. Aiheina palaverissa oli mm. vesihuoltolain ja terveydensuojelulain uudistukset, riskienhallintasuunnitelmaan liittyvät käytännöt, varautumisenvallonta, kaupallisen ym. toiminnan liittyvien kaivojen valvonta ja legionella. Sovittiin seuraava palaveri pidettäväksi Savonlinnassa. Osallistujia oli kaikista Itä-Suomen valvontayksiköistä (noin 20hlöä).

Vesilaitosten talousveden laatua valvotaan laitospaikoittain valvontatutkimusohjelmien mukaisesti. Vettä toimittavien laitosten näytteenottosuunnitelmat ja vedenlaatutiedot tallennetaan VATI-järjestelmään. Ison talousvesiasetuksen mukaisten laitosten viranomaisvalvonnan tulokset siirtyvät vesi.fi sivustolle vatista. Vedenlaatutietojen tallentaminen on vienyt paljon työaikaa. Näytteenottosuunnitelmat luodaan vuosittain jokaisen kohteen osalta vatiin

Yhden vettä toimittavan laitoksen toimittamassa vedessä todettiin kohonnut pitoisuus trihalometaneja (THM), jotka ovat klooridesinfioinnin sivutuotteita. Tilanteessa on ryhdytty toimenpiteisiin, seurattu vesinäyttein sekä tehty vatin:n kautta häiriötilanneilmoitus.

Lapinlahden vesiosuuskuntatapaamisessa 8.4.2024, käytiin osuuskunnille kouluttamassa varautumisen asioita sekä mikrobiologista talousvesinäytteenottoa. Tilaisuuteen osallistu noin 15 henkilöä.

Vuonna 2024 on kartoitettu yhteistoiminta-alueella toimivia pieniä vesiosuuskuntia, tähän mennessä on tullut tietoon kaksi uutta valvontakohdetta. Kartoitus jatkuu vuonna 2025.

Ympäristöterveysvalvonta on osallistunut Siilinjärven pohjavesien suojelusuunnitelmien tekoon.

Kylpylöiden, yleisten uima-altaiden ja uimarantojen uimaveden laatu on täyttänyt lainsäädännön vaatimukset. Kylpylöiden toiminnanharjoittajat hoitavat itse allasveden valvonta- ja omavalvonnan näytteenoton. Uimarantavesien näytteenoton hoitaa edelleen terveysvalvonta. Uimavesivalvonnan yhteydessä on alettu kiinnittämään huomiota myrkykeisohavaintoihin. Vuonna 2024 havaintoja tehtiin useammalta uimarannalta, jonka vuoksi rantojen ylläpitäjille/toimijoille annettiin ohjausta ja neuvontaa. Yksi toimija päätti sulkea loppukesästä uimarannan myrkykeisojen esiintymisen vuoksi.

Legionella-näytteenottopyyntöjä Terveysten- ja hyvinvoinnin laitokselta tuli 2 kappaletta. Toinen tapauksista vei paljon valvojien työaikaa ja tapausten yhteydessä on päivitetty yksikön legionella käytäntöjä ja ohjeistusta.

Käyttövesien lämpötilat on mitattu julkisten tilojen tarkastusten yhteydessä. Niitä on mitattu myös asunnontarkastusten yhteydessä, mikäli asukkaat ovat kuuluneet legionellan osalta riskiryhmiin.

Terveydensuojeluvalvonnan painopisteet olivat omavalvonnan tukeminen sekä elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö. Valvontayksiköllä on terveydensuojeluvalvonnan kohteille suunnattu omavalvontaohje, jota on lähetetty toimijoille tarkastuskertomusten liitteenä myös vuonna 2024.

Julkisten rakennusten valvontaa tehdään riskiperusteisesti ja osassa kohteista tarkastusitiheyttä on nostettu riskinarvioinnin perusteella. Yksi sosiaalihuollon on työllistänyt valvojia merkittävästi vuosina 2023 ja 2024 kohteessa aloitetun käyttökieltoprosessin vuoksi. Vuonna 2024 prosessi saatiin vietyä loppuun. Lapinlahdella on ollut useampi valvontakohte, jotka ovat vienneet runsaasti työaikaa. Pakkokeinoja on jouduttu käyttämään ym. kohteen lisäksi kahdessa valvontakohteessa.

Kuntakohtaiset sisäilmatyöryhmät ovat kokoontuneet aktiivisesti Siilinjärvellä ja Lapinlahdella ja seitsemässä kohteessa on kohdekohtainen sisäilmatyöryhmä. Siilinjärvellä on osallistuttu lisäksi koordinoivan sisäilmatyöryhmän alaisen kehitysryhmän toimintaan. Kehitysryhmän hyviä toimintatapoja voidaan hyödyntää myös muissa yhteistoiminta-alueen kunnissa. Valvojien työaikaa on mennyt myös ohjaukseen, neuvontaan ja viestintään. Siilinjärven sisäilmatyöryhmä on järjestänyt kaksi koulutustilaisuutta, joihin on osallistunut noin 70 henkilöä.

3.3 Tupakkalain mukainen valvonta ja nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta

Tupakkalakiin perustuvaa valvontaa tehtiin pääsääntöisesti elintarvike- ja terveydensuojelun valvontatarkastusten yhteydessä.

Taulukko 6: Tupakkalain valvonnassa suunnitellut ja toteutuneet tarkastukset vuonna 2024 kohdetyyppikohtaisesti

Kohdetyyppi	Kohteiden lkm)	Suunnitellut tarkastukset, lkm	Toteutuneet tarkas- tukset, lkm
Vähittäismyynti	41	16	13
Ravintola tai muu ra- vitsemistila, jossa on erillinen tupakointitila	0	0	0
Yhteensä, lkm	41	16	13
Valvontasuunnitelman toteutuminen 81 %			

*) valvontasuunnitelma 2024

Nikotiinivalmisteiden myynnin valvontatarkastuksia tehtiin samoissa kohteissa kuin tupakkatuotteiden myynnin valvontaa. Vuonna 2024 yhteistoiminta-alueella oli 41 tupakan vähittäismyyntipaikkaa ja 25 nikotiinivalmisteiden myyntipaikkaa, joista 6 myyntipaikkaa tarkastettiin.

Valvontayksikkö osallistuu säännöllisesti Siilinjärven kunnan HYTE työhön ja sitä kautta saatiin tietoa ehkäisevän päihdetyön tekemien tupakan ostokokeiden tuloksista vuonna 2024. Tietoa voidaan käyttää hyödyksi tupakan myynnin valvontatyössä.

3.4 Muut terveysvalvonnan tehtävät

Muut terveysvalvonnalle kuuluvat tehtävät vievät paljon aikaa. Tällaisia tehtäviä ovat esimerkiksi seuraavat:

Suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset

Suunnitelman ulkopuolisiin tarkastuksiin lasketaan mukaan esimerkiksi asunnontarkastukset ja valituksen tai epäilyn perusteella tehdyt tarkastukset sekä osa seurantatarkastuksista. Asunnontarkastuksiin liittyy usein useammassa vaiheessa tehtäviä rakennetutkimuksia ja niistä tehtävät asiakirjatarkastukset. Suunnitelman ulkopuolisten tarkastusten määrä vaihtelee vuosittain suurestikin. Vuonna 2024 valvontasuunnitelman ulkopuolisten tarkastusten määrä oli 66 kpl.

Asuntojen osalta yhteydenottoja tuli runsaasti, ja käsittelyyn tuli 40 uutta kohdetta. Lisäksi jo käsittelyssä oleviin kohteisiin tehtiin 15 asiakirjatarkastusta. Asuntojen terveyshaittaepäilytarkastukset ovat usein työllistäviä ja pitkäkestoisia ja vaativat useamman tarkastuksen kohteeseen. Asunnontarkastukset tehdään tarvittaessa kahden tarkastajan voimin työturvallisuuden sekä asiakkaan ja tarkastajan oikeusturvan varmistamiseksi.

Ilmoituksen ja hakemuksen käsittely

Ilmoituksia ja hakemuksia käsiteltiin kaikissa valvontalajeissa yhteensä 74 kpl. Määrä sisältää 2 talousvesilaitoksen riskinhallintasuunnitelman hyväksymishakemusta (hakemukset hyväksytään tarkastuskertomuksessa). Tarvittaessa toiminnanharjoittajalta pyydetään lisätietoja koskien ilmoitusta tai hakemusta.

Yhteydenotot (sisältäen ohjauksen ja neuvonnan)

Yhteydenotot ja niiden vaatimat toimenpiteet kirjattiin pääsääntöisesti VATI-tietojärjestelmään sekä pienemmät yhteydenotot osin myös erilliseen Excel-taulukkoon. Yhteydenottoon reagoidaan sen laadun mukaan viipymättä, työtilanteen ja riskinarvioinnin mukaisesti.

Vuonna 2024 tuli runsaasti yhteydenottoja rottahavainnoista ympäri yhteistoiminta-aluetta. Niiden tiimoilta annettiin paljon neuvontaa ja ohjeistusta, jaettiin tiedotteita. Tarvittaessa yksittäisiin kohteisiin tehtiin myös katselmuksia sekä tarkastus.

Muu viranomaistyö

Muuhun viranomaistyöhön lasketaan seuraavat asiat:

- Katselmukset
- Neuvottelut ja viranomaispalaverit
- Kouluttaminen
- Koulutukseen osallistuminen
- Tiedottaminen
- Raportointi

Muuta viranomaistyötä oli vuonna 2024 yhteensä noin 200 htpv verran (sisältäen valmistautumisen ja perehtymisen).

Koulutussuunnitelman mukaiseen täydennyskoulutukseen käytettiin terveysturvallisuuden yksikössä henkilöä kohden keskimäärin 7,5 htpv eli yhteensä 60 htpv.

Näytteenotto ja mittaukset

Vuoden 2024 aikana erilaisia näytteenottoja/mittauksia oli yhteensä 258 kpl terveydensuojelun ja elintarvikevalvonnan osalta.

Määrä pitää sisällään elintarvikevalvonnan osalta näytteenottosuunnitelman mukaiset näytteet sekä vierasainevalvonta näytteenoton. Terveysturvallisuuden osalta näytteet ovat pääasiassa uimavesinäytteitä sekä legionellanäytteitä. Lisäksi määrään sisältyvät toimijoiden ottamat ja Vatiin kirjatut talousveden säännöllisen valvonnan näytteet.

Epidemiat

Kesällä 2024 Siilinjärvellä sattui laaja kaivoveden saastumisesta johtunut vesiepidemia. Epidemian aikana noin 100 henkilöä sairastui juotuaan saastunutta kaivovettä. Epidemian selvittäminen tarkastuskäynteineen ja näytteenottoineen vie todella paljon koko valvontayksikön resursseja, arviolta yhteensä noin 50 henkilötyöpäivää.

Valmius ja varautuminen

Vuoden aikana valvontayksikön henkilöstöä osallistui yhteensä 7 erilaiseen varautumista ja valmiutta koskevaan harjoitukseen ja koulutustilaisuuteen. Näistä kertyi yhteensä 39 työpäivää.

Annetut lausunnot

Terveysturvallisuusviranomaiselta pyydetään lausuntoja mm. kaava-asioihin, ympäristölupa-asioihin, valtakunnallisiin valvontaohjelmiin ja -ohjeisiin liittyen. Lausuntoja annettiin vuonna 2024 yhteensä 27 kappaletta. Lausuntopyyntöjä käsiteltiin 41 kpl, kaikista lausuntopyyntöistä ei ole tarpeen antaa lausuntoa, mutta lausuntopyyntöjen materiaali käydään kuitenkin läpi.

Lisäksi on annettu lausuntoja/kommentteja suunnitteilla olevista elintarvikehuoneistoista ja terveydensuojelulain mukaisista kohteista.

Kehittämistyö

Vuoden 2024 aikana toimintaa kehitettiin osallistumalla LaatuNet koulutuksiin ja pitämällä LaatuNet laadunhallintajärjestelmän mukainen johdon katselmus. Syksyllä 2024 järjestettiin terveydensuojelun henkilökunnalle yhteiset kehittämispäivät, joiden teemana oli valvontayksikön oman laatujärjestelmän laatiminen. Teams pohjainen laatujärjestelmä saatiin hyvälle alulle ja kehitystyötä jatketaan vuoden 2025 aikana. Maksullisen LaatuNet laadunhallintajärjestelmän käytöstä luovutaan talven vuoden 2025 aikana.

Vuoden 2023 lopulla suunniteltu jatkuvasti auki oleva terveysvalvonnan ja eläinlääkintähuollon asiakastytyytyväisyyskysely avattiin julkiseen käyttöön keväällä 2024. Vastauksia on kertynyt odotettua vähemmän mutta niiden palaute on ollut pääoin myönteistä. Palautteiden keskiarvo vuodelta 2024 oli 4,33 (asteikolla 1–5).

Itä-Suomen aluehallintovirasto toteutti valvontayksikköön arviointi- ja ohjauskäynnin. AJO käynnille osallistui lähes koko terveysvalvonnan henkilöstö sekä kaikki ympäristöterveyslautakunnan jäsenet. Toimintaa on kehitetty AJO käynnin perusteella, mm. Ympäristöterveydenhuollon maksutaksa päivitettiin vuodelle 2025 AIV:n ehdottaman mukaisesti.

Koko työyksikkö osallistui vuoden 2024 aikana Työ ja mielen hyvinvointi valmennukseen, jonka tarkoituksena ole kehittää yksikön työhyvinvointia ja resilienssiä haastavissa asiakastilanteissa ja henkilöstöristiriidoissa. Kehittämisteko palkittiin valtakunnallisesti Kunta- ja hyvinvointialue työnantajien Tekojen tori gaalassa Helsingissä 3.12.2024.

Lokakuussa 2023 valvontayksikössä otettiin käyttöön uusi, koko valvontayksikön yhteinen eläinlääkintähuollon potilasohjelma KliniQ. Tämän ohjelman käyttöönotto on varautumista uuteen eläinlääkintähuoltolakiin ja se on yhtenäistänyt toimintatapoja eri vastaanottojen välillä. Ohjelma on myös mahdollistanut klinikkamaksujen käyttöönoton kaikilla yhteistoiminta-alueen ja Kuopion eläinlääkärinvastaanotoilla vuoden 2024 alusta. Vuosi 2024 oli ensimmäinen KliniQ ohjelman täysi käyttövuosi ja vuoden 2024 eläinlääkintähuollon potilaskäynnit valvonnan toteumaan saatiin sen kautta.

Microsoft Teams-alustan käyttöä on kehitetty edelleen aktiivisesti ja se on helpottanut kokouskäytäntöjä koko yksikössä sekä työvuoro- ja lomasuunnittelua erityisesti eläinlääkintähuollossa. Vanhat verkkoasemat poistuivat käytöstä vuoden 2024 alussa ja tiedot siirrettiin Teams-alustalle.

Sisäilmatyöryhmien toimintaa on kehitetty Siilinjärvellä ja Lapinlahdella ja näitä hyviä käytäntöjä voidaan hyödyntää myös muissa yhteistoiminta-alueen kunnissa.

Tutkintapyyntö

Valvonta-alueella tehtiin 1 tutkintapyyntö vuonna 2024. Tutkintapyyntö koski elintarvikelain vastaisten tuotteiden ulkomyyntiä eikä toimija ollut myöskään rekisteröinyt elintarvikelain mukaista toimintaansa.

Matka-ajat

Terveysvalvonnan henkilöstöltä kului työaika työmatkoihin/-ajoihin noin 50 htpv vuoden 2024 aikana.

Taulukko 7: Terveysvalvonnassa vuonna 2024 tehdyt muut tehtävät

<i>Tehtävä</i>	<i>Lukumäärä (kpl)</i>	<i>Arvio htpv</i>
<i>Suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset</i>	70	140
Ilmoituksen ja hakemuksen käsittely	74	37
Yhteydenotot	652	130
Talousveden valvontatutkimusohjelmat sisältäen näytteenottosuunnitelman	2	20
Vettä toimittavien laitosten riskinhallintasuunnitelma (hyväksytyt arvioinnit + yhteistyö laitosten kanssa)	2	20
Muu viranomaistyö • Katselmukset • Neuvottelut ja viranomaispalaverit • Kouluttaminen • Koulutukseen osallistuminen • Tiedottaminen • Raportointi • VATI		260
Valmius ja varautuminen harjoitukset kpl	7	39
Näytteenotto ja mittaukset sekä niiden kirjaaminen	258	43
Ruokamyrkytysepäilyt	5	10
Talousveden häiriötilanteet ja vesiepidemiat	2	50
Tutkintapyyntö	1	10

Matka-ajat		50
Käsitellyt lausuntopyynnöt	41	60
Yhteensä		869 htpv =3,95 htv*

*1henkilötyövuosi = 220 henkilötyöpäivää

3.5 Valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten toteutuma

Valvontasuunnitelmassa esitetään kunkin valvontalajin suunnitellut tarkastukset vuodelle 2024 (liite A).

Taulukko 8: Toteutuma valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista

*ml. maidontuotantotilojen hygieniavalvonta

Valvontalaji	2024	2023	2022	2021	2020
Elintarvikevalvonta*	96 %	77 %	73 %	63 %	55 %
Terveystensuojelun valvonta	98 %	97 %	76 %	57 %	52 %
Tupakkalain valvonta	81 %	96 %	44 %	81 %	46 %
Toteuma yhteensä	96 %	85 %	71 %	63 %	53 %

4. Eläinlääkintähuollon suunnitelman toteutuminen

4.1 Eläinten hyvinvoinnin ja terveyden valvonta

Vuonna 2022-2024 tehdyt eläinsuojelu- ja eläintautilainsäädännön mukaisten tarkastusten määrät näkyvät alla olevassa taulukossa. Kaikki vakavat epäilyyn perustuvat eläinsuojelukäynnit tehtiin tapauksen kiireellisyydestä riippuen viimeistään noin kuukauden kuluessa epäilyilmoituksen saapumisesta, kiireelliset tapaukset nopeammin pääsääntöisesti saman viikon aikana tai jopa samana päivänä, tarvittaessa myös päivystyksessä kunnaneläinlääkärin toimesta. Kiireettömiä eläinsuojelukäyntejä ja eläinsuojelu- uusintatarkastuksia siirtyy työvoimatilanteesta johtuen osittain myös vuodelle 2025. Valvontatehtävien määrä edelleen ollut kasvussa.

Ns. määräaikaistarkastukset kohdentuvat eläinten hyvinvointilain 60 § mukaisiin ilmoituksenvaraisiin seura- ja harraste-eläinten pitopaikkoihin (esim. kennelit, hevostallit, eläinmyymälät ja eläinkaupat). Näiden kohteiden tarkastukset pyritään tekemään 4-5 vuoden välein. Vuonna 2024 näitä saatiin tehtyä runsaasti kunnaneläinlääkäreiden toimesta.

Lemmikkieläinten kohdalla epäily kohdistui useimmiten eläimen riittämättömään liikuntaan ja eläimen pitopaikan tai pidon puutteisiin. Sairaana lemmikin asianmukainen hoito on laiminlyöty entistä useammin. Tuotantoeläinten eläinsuojeluepäilyissä syynä oli useimmiten pitopaikan ahtaus ja eläinten likaisuus. Tuotantoeläimiin kohdistuvien epäilyilmoitusten taustalla on usein tilalla tehty havainnot tai teuraseläinten huono kunto. Myös tuotantoeläimillä oli vuonna 2024 useampia eläinsuojeluilmoituksia, joiden taustalla oli sairaan eläimen hoidotta jättäminen tai myöhäinen hoidon aloittaminen.

Lemmikkien osalta tilanne korjaantui usein neuvonnalla tai määräyksellä ja lyhyellä määräajalla mutta myös lemmikkien osalta suuntauksena näyttäisi oleva tapausten pitkittyminen. Entistä useammin lemmikille on täytynyt etsiä kokonaan uusi pitopaikka tai se on jouduttu lopettamaan. Tuotantoeläinten osalta tilanteet usein pitkittyvät ja asian ratkaiseminen vaatii yleensä enemmän aikaa ja useamman tarkastuskäynnin samaan kohteeseen. Pitkittyneitä ja hankalia tapauksia on hoidettu yhteistyössä Itä-Suomen aluehallintoviraston ja poliisin kanssa mutta tapauksia on nyt pystytty paremmin hoitamaan loppuun asti myös omalla valvontaeläinlääkäritiimillä.

Vuoden 2024 aikana alueella oli useita työllistäviä nautakarjojen salmonellatapauksia ja niihin liittyviä näytteenottoja. Muut eläintauteihin liittyvät valvontatehtävät olivat pääsääntöisesti vastustus- ja kartoitusohjelmiin liittyviä tehtäviä ja valvottaviin eläintauteihin (esim. salmonella, EHEC, esikotelomätä, BKD, maedi-visna ja scrapie valvontaan) liittyviä tehtäviä. Alueelta lähetettiin tutkittavaksi useampia lintuinfluenssanäytteitä mutta tautia ei todettu.

Valvontaa varten oli vuonna 2024 4,0 valvontaeläinlääkärin virkaa, lisäksi vuonna 2024 palkattiin myös valvontaeläinlääkäreille kesälomansijainen. Eläinsuojeluilmoitusten ja käyntien määrä on vuoden 2024 aikana ollut selvässä kasvussa. Vasteajat sekä ensimmäisissä tarkastuksissa että uusintatarkastuksissa ovat pysyneet ennallaan. Kaikki kiireelliset eläinsuojelu- ja eläintautivalvontatehtävät on kuitenkin saatu hoidettua. Eläinsuojelutapausten vakavuus on lisääntynyt koko ajan.

Valvontaeläinlääkäreitä on tällä hetkellä 4 henkilöä, joten praktikoiden tekemä eläinsuojeluvalvonta on vähäistä ja painottuu kiireellisiin päivystystapauksiin ja eläinten hyvinvointilain 60 § mukaisiin tarkastuksiin. Koska alueella päivystää koko ajan kaksi praktikkoeläinlääkärinä, on omalle asiakkaalle tehtävät eläinsuojelutarkastukset pystytty minimoimaan.

Vuodelle 2024 suunnitellut maidontuotantotilojen hygieniatarkastukset saatiin tehtyä. Vuonna 2024 Kuopioon tehtiin 36 kpl (120 % toteuma) ja YT-alueelle 24 kpl (96 % toteuma), yhteensä 60 kpl (109 % toteuma) maidontuotantotilojen hygieniatarkastuksia.

Taulukko 9: Eläinten hyvinvoinnin ja terveyden valvonnan käyntimäärät vuonna 2022 - 2024 yhteistoiminta-alueella ja Kuopiossa

	2022			2023			2024		
	Eläinsuojelu-käynnit		Tauti-val-vonta	Eläinsuojelu-käynnit		Tauti-val-vonta	Eläinsuojelu-käynnit		Tauti-val-vonta
	Epäilyyn perustuvat	Vuosi-tarkastukset		Epäilyyn perustuvat	Vuosi-tarkastukset		Epäilyyn perustuvat	Vuosi-tarkastukset	
Yhteistoi-minta-alue	120	0	45	133	0	36	167	13	48
Kuopio	138	0	21	179	0	53	239	25	40
Yhteensä	258	0	66	312	0	89	406	38	88
Yhteensä	258		66	312		89	444		88

4.2 Eläinlääkäripalvelut

Eläinlääkäripalveluiden laatu ja määrä olivat kysyntään nähden riittävät. Myös terveydenhuoltopalveluita ja ei-kiireellisiä, perustason pieneläinpalveluita on voitu tarjota pääosin kysyntää vastaavasti. Kaikki vakituiset praktikkovirat on saatu täytettyä, mutta sijaisten saatavuudessa on välillä ollut haasteita mikä on ajoittain aiheuttanut kuormittumista vakituisille viranhaltijoille.

Alueella on jonkin verran myös yksityisiä eläinlääkäripalveluita, erityisesti terveydenhuollossa ja pieneläinpalveluissa. Yksityiset palvelut vähentävät kunnaneläinlääkäreiden työmäärää niissä kunnissa, joissa on tarjolla sekä yksityinen että kunnallinen palvelu. Kunnaneläinlääkäreiden työmäärä vaihtelee jonkin verran eri toimipisteiden kesken. Töitä on vuonna 2024 pyritty tasaamaan myös toimipisteiden välillä, erityisesti kiertävän praktikon hyödyntäminen on tehostunut vuonna 2024. Myös uusi yhteinen potilasohjelma KliniQ on edesauttanut potilastyön tasaamista eri vastaanottojen välillä tarvittaessa.

Juankosken sivutoimipisteen toiminta päättyi vuoden 2024 loppuun. Toimipisteverkoston muulle arvioinnille ei toistaiseksi ole ollut tarvetta, mutta mikäli eteen tulisi esim. jonkun muun yksittäisen vastaanoton lakkauttaminen, niin käytettävissä on kuntakohtaiset käyntimäärät usean vuoden ajalta. Yhteisvastaanottojen myötä sivutoimipisteiden eläinlääkäritarvetta muokataan käyntimäärien ja kyseisen kunnan tarpeiden mukaan.

Suurelänpäivystyksessä on yksi päivystysalue ja kaksi päivystyspiiriä, jolloin alueella päivystää kaksi eläinlääkärinä yhtä aikaa. Pienelänpäivystys on eriytetty koko yhteistoiminta-alueella. Pienelänpäivystyksen järjestää Kuopion kaupunki, joka ostaa sen yksityiseltä toimijalta, tällä hetkellä Evidensia Savon Murre eläinsairaala.

Kaikki kunnan palveluksessa olevat eläinlääkärit täyttävät eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 16.2 §:n ja -asetuksen (VnA 1031/2009) 2 §:n mukaiset vaatimukset. Eläinlääkintähuollon henkilöstölle laadittiin koulutussuunnitelma vuodelle 2024. Kukin eläinlääkintähuollon työntekijä osallistui keskimäärin noin 8,1 koulutuspäivään vuodessa.

Taulukko 10: Eläinlääkärikäyntien määrät yhteistoiminta-alueella ja Kuopiossa vuosina 2022 - 2024

	Eläinlääkärikäynnit 2022					Eläinlääkärikäynnit 2023					Eläinlääkärikäynnit 2024				
	pieneläimet		suureläimet			pieneläimet		suureläimet			pieneläimet		suureläimet		
	virka-aika	päivystys	virka-aika	terv.huolto	päivystys	virka-aika	päivystys	virka-aika	terv.huolto	päivystys	virka-aika	päivystys	virka-aika	terv.huolto	päivystys
YT-alue	4160	5	1862	116	518	4235	10	1468	84	485	3894	1	1367	117	467
Kuopio	2701	7	2674	197	634	2862	13	2263	157	518	2482	5	1972	197	515
Yht.	6861	12	4536	313	1152	7097	23	3731	241	1003	6376	6	3339	314	982
Yhteensä	6873		6001			7120		4975			6382		4635		

5. Toimintatuotot

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukaisesta säännölliseen valvontaan sisältyvistä tarkastuksista ja näytteenotosta sekä tutkimuksista on perittävä kunnan ympäristöterveydenhuollon taksan mukainen maksu. Siilinjärven ympäristöterveyspalveluilla oli vuonna 2024 voimassa ympäristöterveyslautakunnan 19.12.2023 (§ 22) ja 6.5.2024 (§ 11) hyväksymä maksutaksa, jossa tuntiveloitushinta oli 70 €. Vuonna 2024 perittiin myös elintarvike- ja terveydensuojelulain säännöllisen valvonnan lakisääteinen 150 € valvonnan perusmaksu. Lisäksi tupakkatuotteiden myynnin vuosimaksua korotettiin 500 € vuodessa.

Taulukko 11: Vuosien 2022–2024 valvontasuunnitelmiin perustuvasta valvonnasta sekä hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä kertyneet tulot.

Osa-alue	2022	2022	2023	2023	2024	2024
	valvontamaksut	hakemukset ja ilmoitukset	valvontamaksut	hakemukset ja ilmoitukset	valvontamaksut	hakemukset ja ilmoitukset
Valvonnan perusmaksut	41700	-	41400	-	49950	
Elintarvikevalvonta	18690	2280	17640	1620	22850	2850
Elintarvikevalvonta, eläinlääkintähuolto	4260	-	3338	-	5840	490
Vientitodistukset + lihantarkastusmaksut	8874	-	7800	-	8145	
Terveydensuojelu	20250	1200	29520	2400	26790	1750
Tupakkalain valvonta vuosi-maksu	27025	1980	25500	540	34500	420
Nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta	1800	-	1800		1875	210
Näytteenotto	1920	-	3660		3360	
Tulot yhteensä € / vuosi	129979		134138		159030	

Tulot perusmaksusta, valvontamaksuista ja hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä vuonna 2024 olivat yhteensä 159 030 € euroa. Ympäristöterveydenhuollon toimintatuotot suunnataan täysimääräisesti oman toiminnan kustannusten kattamiseen.

Ympäristöterveyspalvelut ei voi periä maksua valvontasuunnitelman ulkopuolisista suoritteista, kuten lausunnoista, asiakasvalituksiin ja neuvontaan liittyvistä tarkastuksista ja palaverista.

6. Henkilövoimavarat ja niiden riittävyys

Ympäristöterveyspalveluiden käytettävissä olevat voimavarat olivat vuonna 2024 keskimäärin 27 htv (30 henkilöä).

Taulukko 12: Vuonna 2024* terveystalvontnan sekä eläinlääkintähuollon valvontatehtäviä hoitaneet henkilöt

* tilanne 7.1.2025

Virka / toimi	Viranhaltija	Tehtävät
Ympäristöterveystar- kastajat	Anni Aallosvirta p. 044 740 1427,	Talousveden valvonta, haittaeläimet
	Tiina Aarni p. 044 740 1464	Terveystalvontnanvalvonta
	Antti Hartikainen p. 044 740 1434	Terveystalvontnanvalvonta, tupakkavalvonta ja elin- tarvikevalvonta
	Sirpa Hakkarainen p. 044 740 1458	Talousveden valvonta
	Ritva Savolainen puh. 044 740 1424	Elintarvikevalvonta ja tupakkavalvonta
	Mari Oikarinen puh. 044 740 1468	Talousveden valvonta, uima- ja uima-allasvedet
Hallintosihteeri	Katja Närhi puh. 044 740 1425	toimistotehtävät
Ympäristöterveysjohtaja	Kaisa Hartikainen p. 044 740 1435	Ympäristöterveysjohtaja, ympäristöterveydenhuollon johtaminen, lautakunnan esittelijä, elintarvikevalvontaa
Valvonta-eläinlääkärit	Laura Rytönen p. 044 740 1480 Karoliina Eskelinen p. 044 740 1456 Petra Lihtamo p.044 740 1499 Heidi Brisk p. 044 740 1416	Eläinsuojeluvalvonta eläintautivalvonta elintarvikevalvonta (maidontuotantotilojen hygienia- valvonta)

Vastaava eläinlääkäri	Joni Pulliainen puh. 044 740 1423	Eläinlääkintähuollon suunnittelu ja järjestäminen elintarvikevalvonta (eläinperäisiä elintarvikkeita valmistavat laitokset)
Kunnaneläinlääkärit	14 kpl	praktiikka ja suurelaimet, tautivalvonta, kiertävä praktikko

Terveysvalvonnan henkilövoimavarat vuonna 2024 riittivät hyvin valtakunnallisten valvontaohjelmien mukaisen tarkastustiheyden toteuttamiseen. Säännöllisen valvonnan toteuma vuonna 2024 oli 96 %.

Valtakunnallisia tarkastustiheyksiä on tarkasteltu riskiperusteisesti valvontayksikön omassa valvontasuunnitelmassa. Suunnitelman ulkopuolisessa valvonnassa tärkeimmät akuutit työtehtävät, kuten erityistilanteet ja valitustapaukset, on hoidettu ensisijaisina. Terveysvalvonnan työn tulisi olla myös ennaltaehkäisevää kaikissa valvontalajeissaan. Tähän olemme pyrkineet vaikuttamaan mm. laatimalla lausuntoja ympäristömme uusista toiminnoista, rakentamisesta ja alueiden käytön suunnittelusta sekä neuvomalla toimijoita ja kuttajia sekä osallistumalla viranomaisten välisiin yhteistyökokouksiin.

Siilinjärvellä 25.2.2025

ympäristöterveysjohtaja
Kaisa Hartikainen